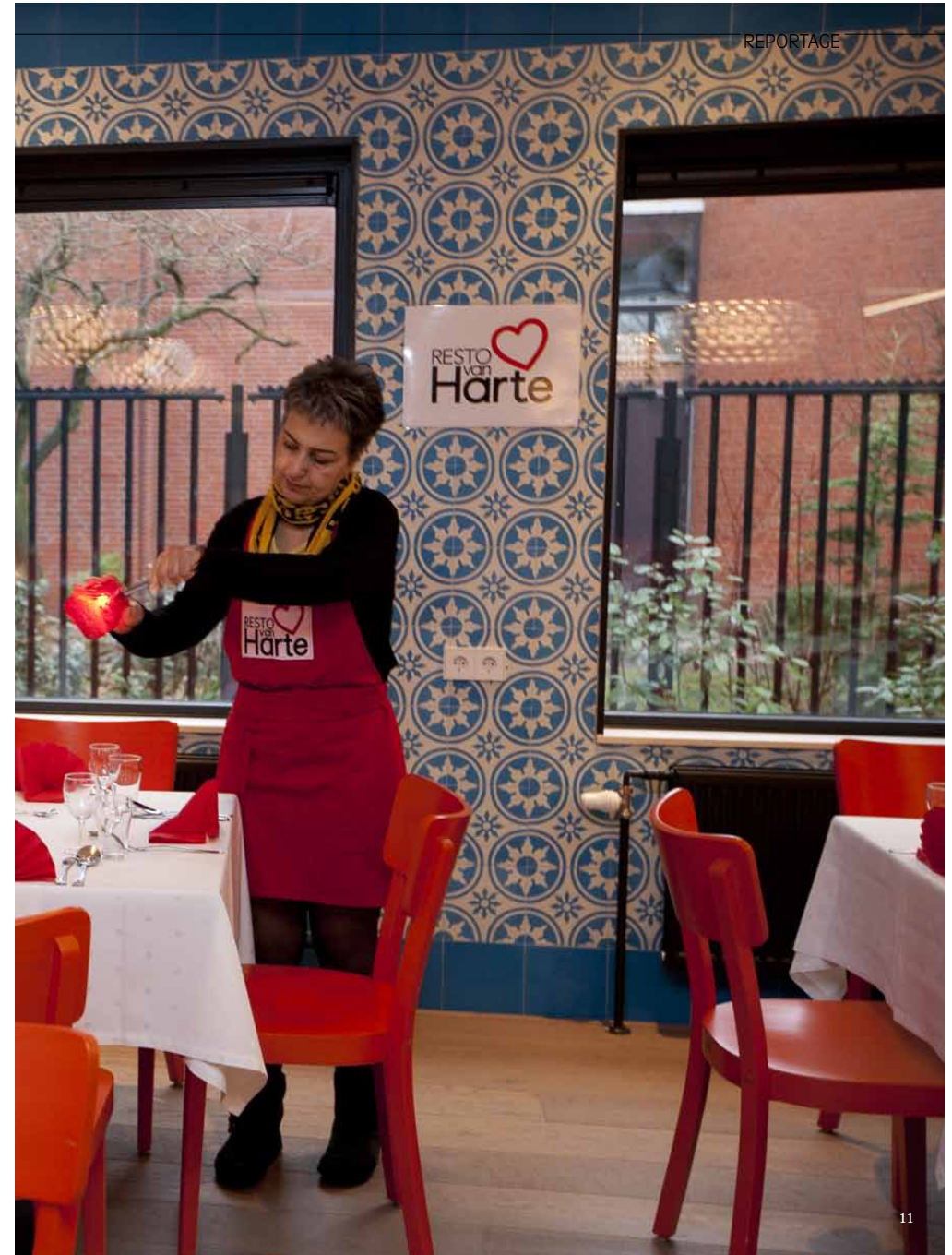

Ontmoetingsmachine Vanharte

VanHarte Resto zet onbekenden bij elkaar aan tafel en schotelt ze voor zes euro drie gangen voor. Het restaurant wil de eenzamen uit hun isolement halen en kloven tussen groepen overbruggen. Oprichter Fred Beekers: 'Ik schrok me dood van het Nederland dat ik aantrof.'

Tekst: Gatrien Spijkerman | Fotografie: Jacqueline Dersjant

De
 gezamenlijke
 maaltijd is
 slechts het
 beginpunt,
 geregeld bestaat
 de avond uit
 meer dan alleen
 het diner.
 Zo zijn
 er thema-
 avonden over
 religie, worden
 buikdanse-
 ressen of een
 foods koor
 uitgenodigd.

Een smetteloos wit tafelkleed, grote, katoenen servetten, drie couverts keurig uitgelijnd naast het bord. Mevrouw Pronk tuurt in de kom rode bietenkossop voor haar neus. Voorzichtig proeft ze aan de punt van haar lepel. 'Is dit nou Marokkaans?', vraagt ze met een zwaar Haags accent. De jonge vrouw met hoofddoek tegenover haar glimlacht. 'Nee hoor. Ik heb geen idee wat dit is. Indonesisch, ofzo?'

In het midden van de zaal, tussen de lange gedekte tafels met zo'n vijftig gasten, komen drie mannen met baarden op. Ze dragen kokervormige hoeden en zwarte gewaden met witte roken eronder tot op hun enkels. Op de tokkelende klanken van een gitaar begint één van hen in monotone zinnen te praten over liefde en samenzijn. De andere twee draaien rondjes om hun as, hun armen geheven. Het is de meditatieve dans van het soufisme, een mystieke traditie die zijn oorsprong heeft in de islam. Mevrouw Pronk giechelt. 'Straks valt-ie om', zegt ze terwijl ze naar één van de wentelende mannen knikt. Het meisje met de hoofddoek grinnikt zachtjes. 'Wie zou ze opgedraaid hebben?', fluistert ze.

Twee keer in de week wordt het schoolgebouw van het Diamant College in de Haagse wijk Mariahoeve omgetoverd tot een restaurant. In Resto VanHarte krijg je voor zes euro een driegangemaaltijd voorgeschoteld. Wie geen zes euro kwijt kan, mag drie euro betalen op vertoon van de stadspas voor minima. De ingrediënten zijn altijd vers, voedzaam en gevarieerd. De gezamenlijke maaltijd is slechts het beginpunt, geregeld bestaat de avond uit meer dan alleen het diner. Zo zijn er thema-avonden over religie, worden buikdansersessen, een Joods koor of Nederlandse volkszangers uitgenodigd, of komt iemand van de sociale dienst budgettips geven.

Kille samenleving

Het brein achter VanHarte is Fred Beekers, één van de grondleggers van Artsen zonder Grenzen. Toen hij na jaren te hebben gewerkt in het Midden Oosten, Joegoslavië en Afrika in 2002 terugkeerde in Nederland, schrok hij zich rot. Het Nederland dat hij aantrof, was totaal anders dan het land dat hij had achtergelaten. 'Ik ging aan de slag als vrijwilliger voor een boodschappenservice en hielp mensen boodschappen doen. Zodoende kwam ik ook bij hen thuis, in de bekende wijken: het Laakkwartier, Amsterdam-Noord. Ik verbaasde me erover dat dat óók Nederland was. Dit waren getto's, waar mensen structureel vastliepen. In Afrika had ik verschillende culturen langs elkaar heen zien leven, en ik merkte dat dat in Nederland nu ook aan de orde was. Ik zag veel meer afstand tussen de mensen.'

Ze kenden elkaar niet, ze begrepen elkaar niet en er was zelfs wantrouwen. De samenleving was killer geworden.'

Daar wilde, nee, daar moest Beekers wat mee. 'Als bepaalde groepen of individuen worden geïsoleerd, kan dat aardig uit de klauwen lopen. Dat had ik wel gezien in Afrika. De kloven moeten worden overbrugd, dus ik bedacht: we gaan allemaal samen eten. Dan vertel jij iets over jouw leven en vertel ik waar ik mee bezig ben.' Samen met een vriend - met wie Beekers ook Artsen zonder Grenzen had opgezet - schreef hij een plan en trok daarmee langs financiers. Toen hij een aantal fondsen, zoals het Oranjefonds, bereid had gevonden, bouwde hij zijn vaste baan als fractiemedewerker van het CDA in de Tweede Kamer af en zette de eerste VanHarte in het Laakkwartier op. Vijf jaar later zijn er 25 vestigingen verspreid over Nederland en worden nog steeds nieuwe vestigingen geopend. VanHarte wordt voor een derde gefinancierd door fondsen, voor een derde door bedrijven en een derde is afkomstig van gemeentelijke subsidies.

Ontmoetingsmachine

Mevrouw Huisman eet iedere week in VanHarte, gelegen in het Haagse Mariahoeve. Ze woont in de seniorenwoningen, daar praktisch tegenover. 'Het eten is lekker en ik hoef niet te koken', legt ze uit. 'Mijn man is tien jaar geleden overleden, mijn dochter werkt. Soms voel ik me alleen.' Toen de vestiging ruim een jaar geleden werd geopend, stond Huisman niet te springen. 'Niks voor mij, dacht ik. Mijn dochter zei dat ik moest gaan, maar ik zat er gewoon niet op te wachten.' Een

paar maanden later liep ze langs het gebouw en stopte ze om het pamflet op de deur te lezen. Er kwam een man naar buiten die vroeg of ze een kop koffie met hem wilde drinken. 'Hij was ongelooflijk aardig en enthousiast. Veel mensen zijn alleen, waarom kom je niet bij ons eten?, vroeg hij. Kom vanavond! Ik ben die avond niet gegaan, maar later bedacht ik dat het er wel heel mooi had uitgezien. Mooie wijn glazen en tafelzilver. Uiteindelijk ben ik toch maar gegaan. Het beviel me. Ik heb mijn vaste groepje met wie ik altijd aan tafel zit. Ik heb ze hier leren kennen, en nu houden ze altijd een plaats voor mij bezet, of ik voor hen.'

VanHarte wil de 'ontmoetingsmachine' van Nederland worden, zegt oprichter Beekers. Dat lijkt aardig te lukken: bijna zeventig procent van de bezoekers van VanHarte zegt een vriendschap aan de restaurantbezoeken te hebben overgehouden, blijkt uit eigen onderzoek. Bijna negentig procent zegt op zo'n avond contact te hebben met een onbekende. Ook bezoeker Abdoe Khoualani heeft die ervaring. 'In eerste instantie kwam ik voor het eten, ik ging met vrienden die ik al kende. Waar kun je in Nederland nou voor zes euro een goede halal driegangenmaaltijd krijgen?' Tijdens het eten raak je vanzelf met je tafelgenoten aan de praat, vertelt hij. 'Ik heb hier geen vriendschappen opgedaan, maar soms heb je wel diepgaande gesprekken. Een paar weken geleden sprak ik een vrouw die twee zwaar gehandicapte zonen heeft. Ze vertelde hoe moeilijk dat is en wat je allemaal moet doen om de zorg te organiseren. Normaal is dat onderwerp heel ver van mijn bed, maar nu kwam ik er ineens veel over te weten.'

Sommige collega's zitten hier iedere week, zij hebben echt hun roeping gevonden.

Onverwachte omhelzing

Ontmoeting en integratie zijn niet de enige doelen. VanHarte wil geïsoleerde mensen bovendien prikkelen weer deel te nemen aan de samenleving. Daarom werkt de organisatie nauw samen met de instellingen in de wijk. Wijkagenten schuiven regelmatig aan om de wijkbewoners op een informele manier te leren kennen en sociale instanties en verenigingen komen vertellen wat ze de wijk allemaal bieden. Ook de bewoners uit de getto's waar Beekers zo van schrok, worden bereikt, verzekert de oprichter. 'De restomanager speelt hierin een heel belangrijke rol. Deze manager moet op zijn fietsje de wijk in om te onderzoeken waar behoefte aan is. Hij moet de contacten leggen, mensen uitnodigen, dingen organiseren. Een Marokkaanse avond, een imam die komt vertellen, zo trek je ook andere groepen.'

Eén blik op restomanager Ben Lacchab – bij iedereen bekend als 'Ben' – toont wat Beekers bedoelt. In een donker pak en met een big smile op zijn gezicht snelwandelt hij tussen de tafels door. In het voorbijgaan groet hij onophoudelijk mensen, af en toe omhelst hij iemand onverwacht – eerder een knuffel dan een begroeting. Ben kent iedereen en iedereen kent deze stralende Marokkaan. De strakke organisatie van de avond ligt in zijn handen, maar er is altijd ruimte voor niet-geplande gezelligheid. De sfeer is daardoor altijd goed, beaamt mevrouw Pronk, die eens in de twee weken komt eten. 'Maar aan het einde van de avond gaat soms die harde Turkse muziek op. Dat hoeft van mij niet zo.'

Zakenmannen en werklozen

Iedere vestiging heeft twee betaalde krachten: een restomanager en een professionele kok. Verder loopt het hele restaurant op vrijwilligers. Alex de Groot werkt één keer per week in de keuken. 'Ik wilde graag iets heel anders doen naast mijn werk', vertelt hij. 'In het dagelijks leven werk ik zelfstandig, als grafisch ontwerper. Ik wilde ook wel eens wat met mensen doen. Koken is mijn grote hobby, dus hier ben ik goed op mijn plaats.'

De vrijwilligersgroep is divers: van stagelopende scholieren tot HALT-jongeren en mensen die door de reclassering zijn gestuurd, van zakenmannen tot werklozen die werkervaring opdoen in een reïntegratietraject. Er is eigenlijk zelden gebrek aan menskracht, vertelt vrijwilligerscoördinator Ruud Pluijten. 'Dit werk spreekt iedereen aan, het is fijn om anderen een mooie avond te bezorgen. Bovendien hebben wij zelf ook altijd een heel leuke avond. We eten mee met de gasten en we hebben onderling veel lol. Er zijn ook vrijwilligers voor wie het heel

goed is dat ze hier werken. Dat zijn mensen die zelf ook een beetje aan de grond zitten. Eigenlijk werkt VanHarte voor hen op dezelfde manier als voor de gasten: ze doen weer ergens aan mee en worden opgenomen in een groep.'

Teamuitje

Ongeveer een derde van de vrijwilligers is afkomstig van de bedrijven waarmee VanHarte samenwerkt. Grote bedrijven als KPN, Delta Lloyd, Achmea, Sodexo en Rabobank steunen VanHarte door geld, menskracht of expertise ter beschikking te stellen. Beekers slaagt er goed in de 'grote jongens' achter zich te krijgen. Ook met Albert Heijn is er sinds een paar maanden een prille samenwerking. Bij wijze van proef doneerde de supermarkten alle ingrediënten van de kerstdiners. 'Bedrijven voelen aan dat er in de samenleving behoefte is aan sociale ontmoeting', verklaart Beekers de bereidheid. 'VanHarte past bovendien goed bij deze bedrijven. KPN brengt bijvoorbeeld via telefonie en internet mensen met elkaar in contact. In het verleden daarvan hebben ze het Mooiste Contact Fonds opgericht, een fonds dat sociaal contact tussen verschillende groepen mogelijk maakt. Zo ook profileert de Rabobank zich als een sociale bank met oog voor wat er op lokaal niveau in een wijk gebeurt.'

Albert Heijn wil een 'goede buur' zijn, legt Clifton Kappel uit, manager van filiaal Mariahoeve. 'We willen het contact met de buurt verstevigen en meer lokaal betrokken raken, zo bouwen we een duurzame relatie op. Als ik in mijn vestiging rondloop, ken ik een hoop mensen van gezicht. Een aantal mensen heb ik hier bij VanHarte ook weer gezien. Daar gaat het om: kennen en gekend worden. Zo zorg je voor elkaar en bind je mensen aan je.'

Als hij heel eerlijk is, moet Corneel toegeven dat VanHarte niet bepaald zijn eerste keus was voor de invulling van een gezellig avondje met collega's. Met een rood VanHarte-schort om staat hij in een hoekje van keuken. In het dagelijks leven is hij marketingmanager van KPN, nu wacht de afwas van vijftig gasten. Het is de eerste keer voor de marketingmanager van KPN. 'Het is niet zo mijn ding, maar het valt me reuze mee. De sfeer is vooral heel goed. Nu ik al die vrolijke gezichten zie, vind ik het toch wel erg leuk. Sommige collega's zitten hier iedere week, zij hebben echt hun roeping gevonden. Ik denk niet dat je mij hier ook zo vaak zult vinden, maar als we dit volgend jaar weer als teamuitje doen, dan ga ik weer mee. Als iedereen van KPN dit nou één of twee keer per jaar doet, dan komen we al een heel eind, toch?'

Vonk op de dansvloer

Ondanks de grote namen die VanHarte achter zich schaaft, is het ieder jaar toch een strijd, zegt Beekers. 'We worstelen met de financiële overlevingskansen. Het is niet zo moeilijk nieuwe Resto's op te zetten, maar de vraag is nu: hoe bouwen we dit zo duurzaam mogelijk uit? Een maaltijd voor één persoon kost ons vijftien euro, daarin zijn onder meer de huurkosten van het gebouw doorberekend, en de salarissen van de twee betaalde krachten. We vragen echter zes of drie euro voor een maaltijd. Het verschil moeten we zien te overbruggen. We willen de prijs voor de gasten niet verhogen, omdat we bang zijn dat bepaalde groepen mensen dan niet meer komen.'

Voor de continuïteit op de lange termijn moeten donaties van particulieren een grotere rol gaan spelen, zegt Beekers. In het ideale model wordt een kwart betaald door particulieren en nemen subsidies, fondsen en bedrijven de andere kwarten voor hun rekening. Nu is het aandeel van particulieren nog erg klein. 'Mensen geven geld aan Unicef en de Natuurbescherming, dus waarom niet aan VanHarte?' Daarvoor is naamsbekendheid erg belangrijk, maar een groot deel van de bevolking heeft nog nooit van VanHarte gehoord. 'We bouwen het voorzichtig op, stapje voor stapje. Vertrouwen komt immers te voet en

gaat te paard. We zijn er nog niet helemaal over uit hoe we dat het beste kunnen aanpakken. Moeten we bijvoorbeeld Bekende Nederlanders aan ons verbinden? Dat werkt goed voor de bekendheid, maar we moeten ervoor uitkijken onszelf te overschreeuwen. Het gaat uiteindelijk niet om ons, het gaat erom kloven tussen mensen te overbruggen. Als je dat gaat larderen met sterren en tv-bekendheden, bestaat de kans dat je iets lieflijks en lokaals gaat verkrachten.'

Na het desert wordt in het schoolgebouw van Mariahoeve de volumeknop opengedraaid. Jonge meisjes met hoofddoeken en KPN-medewerkers dansen waar eerder de soufisten wettelden. Enkele oudere gasten weten niet hoe snel ze weg moeten komen. 'Dit bedoel ik nou', zegt mevrouw Pronk bozig. 'Wat een herrie!' Jacqueline Theisens kijkt naar de dansvloer. Hier ontmoette zij een paar maanden geleden haar nieuwe vriend. 'Ik kende hem alleen van gezicht. Na het eten blandden we allebei op de dansvloer en daar sloeg de vonk over.' Ze glimlacht. 'Waar kun je nu nog ongedwongen mensen ontmoeten? Ik zou het niet weten, hoor. Het is een moeilijke tijd. Door de crisis ben ik mijn baan kwijt geraakt en ik ben al in de vijftig. Vindt dan nog maar eens wat nieuws. Ik raakte een beetje geïsoleerd.' Ze haalt ongemakkelijk haar schouders op. 'Maar nu ga ik dansen.' ♦